

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертаційної роботи

СИНЬОГУБА ІГОРЯ ОЛЕКСАНДРОВИЧА

на тему: «**ФОРМУВАННЯ ГУМАНІТАРНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ
ШЛЯХОМ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО ПРОГНОЗУВАННЯ
В ОСВІТІ**»,

яка представлена на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 033 – Філософія, Галузь знань 03 – Гуманітарні науки,
освітньо-наукова програма «політична філософія»

Публічна презентація наукових результатів дисертаційного дослідження відбулась на розширеному засіданні кафедри філософських, політичних і психологічних студій (фаховому семінарі) Черкаського державного технологічного університету 10 листопада 2025 року, протокол № 5.

Присутні:

Григор О.О. – ректор, доктор політичних наук, професор

Фауре Е.В. – проректор з науково-дослідної роботи та міжнародних зв'язків, доктор технічних наук, професор;

Бойко А.І. – завідувач кафедри філософських, політичних і психологічних студій, доктор філософських наук, професор, науковий керівник;

Лазуренко В.М. – проректор з гуманітарно-виховних питань, професор кафедри історії та права, доктор історичних наук, професор;

Яковець І.О. – завідувач кафедри дизайну, доктор мистецтвознавства, професор;

Махиня Н.В. – декан факультету гуманітарних технологій, доктор педагогічних наук, професор;

Кретов П.В. – доцент кафедри філософських, політичних і психологічних студій, кандидат філософських наук, доцент;

Астапова-Вязьміна О.І. – доцент кафедри філософських, політичних і психологічних студій, кандидат філософських наук, доцент;

Даценко В.С. – доцент кафедри філософських, політичних і психологічних студій, кандидат філософських наук, доцент;

Куницький М.П. – проректор, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри філософських, політичних і психологічних студій;

Лисенко О.М. – доцент кафедри філософських, політичних і психологічних студій, кандидат політичних наук, доцент;

Ланських О.Б. – доцент кафедри іноземних мов та міжнародної комунікації, кандидат філософських наук, доцент;

Рилова О.Ю. – доктор філософії, доцент кафедри філософських, політичних і психологічних студій;

Синьогуб І.О. – здобувач наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 033 – Філософія;

Протоколом № 4 від 21.10.2019 року на засіданні вченої ради Черкаського державного технологічного університету було затверджено тему дисертаційного дослідження Синьогуба Ігоря Олександровича в наступній

редакції: «ФОРМУВАННЯ ГУМАНІТАРНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ ШЛЯХОМ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО ПРОГНОЗУВАННЯ В ОСВІТІ» та призначено науковим керівником – доктора філософських наук, професора, завідувача кафедри філософських, політичних і психологічних студій Бойко Анжелу Іванівну.

Розглянувши дисертаційне дослідження та надані документи, в ході проведеної дискусії та обговорення кафедра філософських, політичних і психологічних студій визначає виконану роботу як самостійне авторське дослідження, що відповідає освітньо-науковому рівню доктора філософії.

Робота Синьогуба Ігоря Олександровича на тему: «ФОРМУВАННЯ ГУМАНІТАРНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ ШЛЯХОМ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО ПРОГНОЗУВАННЯ В ОСВІТІ» містить наукові положення та нові науково обґрунтовані результати у галузі гуманітарних наук, одержані здобувачем особисто, практичну та теоретичну цінність, а саме: результати дисертаційного дослідження мають теоретичний, методологічний та прогностичний зміст, представляють науково-практичний інтерес для наукових розвідок вітчизняних філософів, соціологів, соціальних психологів, антропологів, істориків. Дисертаційне дослідження присвячене концептуалізації соціально-політичного прогнозування в освіті в контексті магістральних векторів суспільно-політичного розвитку. У дисертації розглядаються теоретико-методологічні, концептуальні, метатеоретичні, аксіологічні й інформаціологічні виміри впливу соціально-політичного прогнозування в освіті на безпековий простір і суспільний розвиток держави. Особлива увага приділяється визначенню філософських засад соціально-політичного прогнозування в освіті, а також його розгляду як складника й детермінанти безпекового гуманітарного простору держави.

Надане для розгляду дисертаційне дослідження відповідає спеціальності 033 Філософія за напрямом соціальна філософія. Проблематика запропонованого для розгляду дослідження аналізує соціально-політичне прогнозування в освіті та його концептуалізацію у сучасному філософському дискурсі. Запропоновано авторське уявлення про соціально-політичне прогнозування в освіті як онтологізуючий соціально-політичний феномен, який є запорукою гуманітарної безпеки держави.

Дослідження Синьогуба Ігоря Олександровича на тему «ФОРМУВАННЯ ГУМАНІТАРНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ ШЛЯХОМ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО ПРОГНОЗУВАННЯ В ОСВІТІ» має чітку структуру й логіку викладення. Робота складається з трьох розділів та 6 підрозділів, висновки містяться після кожного розділу. Дослідження розгортається в наступних аспектах розгляду – в розділі 1 дисертант розглядає гуманітарну безпеку як соціокультурний феномен, здійснює теоретичне обґрунтування поняття гуманітарна безпека та концептуалізує це поняття крізь різні дискурси; в розділі 2 надається аналіз соціально-політичного прогнозування, що здійснюється в сферах гуманітарної безпеки, окреслюється специфіка соціально-політичного прогнозування; в розділі 3 обидва фактори застосовуються до освітньої сфери, яка є визначальною для формування гуманітарної безпеки.

Дисертаційне дослідження на тему: «ФОРМУВАННЯ ГУМАНІТАРНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ ШЛЯХОМ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО ПРОГНОЗУВАННЯ В ОСВІТІ», виконане Ігорем Олександровичем Синьогубом, містить обґрунтовані висновки, що корелюються з особистим внеском здобувача, дають змогу стверджувати, що запропоновано авторське уявлення про соціально-політичне прогнозування в освіті як онтологізуючий соціально-політичний феномен, який є запорукою гуманітарної безпеки держави.

Актуалізовані дослідницькі завдання максимально розширюють горизонти результативності наукових розвідок, включаючи проблематику соціальної філософії, політичної філософії тощо.

По-перше, доведено, що соціально-політичне прогнозування в освіті як вагомий складник і водночас умова безпекового простору держави є значущим фактором впливу на вектор трансформацій політичної, культурної та економіко-технологічної сфер людської діяльності і не може бути розглянутий в межах вузькоспеціальної проблематики соціології чи політології поза контекстами власне філософської проблематики і зокрема політичної, соціальної філософії, філософської антропології, філософії інформації, теорії державного управління, сучасних економічних теорій тощо.

Розгляд філософсько-історичних джерел гуманітарної безпеки дозволяє зробити висновок про те, що позірно широка концептуалізація цього поняття певною мірою або розмиває його зміст до всього розмаїття соціально-політичних смислів, або зводить до кваліметрично окреслених ознак соціологічної чи політологічної дескрипції соціально-політичної реальності. Укоріненість концепту гуманітарної безпеки у філософській традиції Заходу простежена від текстів античної класики (Платон, Аристотель) через еліністичну, середньовічну соціально-політичну думку до новочасової, просвітницької традицій, німецької класичної філософії та модерної філософської і соціально-політичної думки ХХ–ХХІ ст. Це дало можливість стверджувати необхідність філософської візії поняття безпеки як категорії, пов'язаної з категоріями простору, межі, цілого, частини, а також фундаментальними онтологічними, етичними й соціальними категоріями блага, повноти, форми, справедливості, свободи.

По-друге, прослідковано, що в концептуалізації поняття безпеки від давніх часів до ХХ ст. відбувається взаємодія і поєднання кількох тенденцій, які можна умовно визначити як етатистсько-державницьку, соціально-психологічну та екзистенційну, які генерують власні дескрипції та дефініції безпеки, безпекові форми й модуси, уявлення про структури безпеки в межах людського життєсвіту, середовища й соціальності.

Поняття гуманітарної безпеки має бути опертим саме на філософську категорію безпеки і як таке апелювати до засадничих філософських цінностей, спільних для всього людства як на рівні розуміння, так і на рівні оцінювання, насамперед таких як блага й безпеки. Близькі до них і пов'язані з ними категорії свободи й справедливості уже не є таким універсальними, оскільки можуть набувати різних інтерпретацій залежно від філософських чи ідеологічних настанов, прийнятих людьми й спільнотами

Безпеку розглянуто не як соціальну чи політичну, а швидше як онтологічний вимір людських потреб, який обумовлює онтологізуючу діяльність людини як її самоздійснення та самореалізацію. З'ясовано, що розгляд безпеки виключно як вузькотлумаченої інтенції психіки, психологічно є контрпродуктивним і нерелевантним, оскільки зводить людський світ до сфери інстинктивно зумовленої діяльності, дозволяючи інтерпретувати людину як неусвідомленого агента еволюції. Поведінкові патерни людини не зводяться до забезпечення фізіологічної безпеки чи психологічного комфорту. Питання екзистенційної безпеки в епоху загроженості самого принципу антропоцентризму та гуманістичних моделей культури набуває виразно онтологічних рис і тому проблеми довіри, пов'язані з постанням суспільств ризику, що стосується насамперед взаємодії між людьми, визначають також і проблеми безпеки.

По-третє, зроблено висновок, що екзистенційна безпека нерозривно пов'язана з інформаційною і в цьому контексті людська діяльність як процес, а не її результати мають бути об'єктом першочергової уваги, що знову ж таки повертає нас до проблематики соціальної взаємодії, політичного управління, соціальної комунікації.

По-четверте, з'ясовано, що головним викликом для концептуалізації поняття гуманітарної безпеки в сучасному філософському та соціально-політичному дискурсі є фундаментальна антитетичність колективної безпеки як системної характеристики, пов'язаної з цілим (спільнотою, групою, суспільством, державою), та індивідуальної безпеки, що експлікується у феноменологічних, екзистенційних, комунікативних і соціально-політичних практиках індивіда й особистості. Ця суперечність трансформується в актуальних умовах цифровізації соціальної комунікації та соціально-політичної дії, віртуалізації культури в нові життєві форми, які підважують традиційні способи інтерпретації та моделі розв'язання цієї проблеми. Визначальним кризовим моментом цієї ситуації постає криза традиційного антропоцентризму та постання нонантропоцентричних світоглядних і ціннісних кластерів у філософії, науках про людину й суспільство.

По-п'яте, стверджується, що якщо йдеться про новітні спроби систематичного осмислення концепту безпеки та доктринальних вимірів гуманітарної безпеки (зафіксованих насамперед у міжнародних угодах, конвенціях і документах ООН та ПРООН), то йдеться насамперед про такі характеристики безпеки, як віртуалізація рецепції та цифровізація модусів взаємодії і прийняття. Це означає насамперед, що уявлення про безпеку транслуються в медіапросторі і інформаційний компонент безпеки суттєво зростає в значенні порівняно з попередніми епохами. У ситуації, коли базові потреби більшості людства тією чи іншою мірою захищені, визначальну роль починає відігравати контроль над свідомістю насамперед у форматах колективної уяви й громадської думки. Ситуація, за якої безпосередній досвід людини суперечить її горизонту смислів, наразі перестає бути аномальною, а маніпулятивні практики роботи з інформацією та масовою свідомістю втрачають ознаки ненормативності, етичної та моральної упослідженості,

релігійної табуованості і займають місце серед мейнстрімних соціальних взаємодій, а також у соціальному хабітусі індивіда.

По-шосте, наголошено, що саме філософський вимір безпеки, трансльований в людський досвід і сферу когніцій (наразі тут передбачаємо сферу ноєзису) соціальним інститутом освіти та механізмами соціальної комунікації, є запорукою збереження й відтворення гуманістичного змісту культури, а також соціальної і політичної взаємодії та комунікації. Лише у XXI ст. людина звертається до концепту безпеки не лише як до показника забезпечення базових потреб і захищеності, а як маркера власного гуманізму, що актуалізується феноменами віртуальної культури та цифрової комунікації.

По-сьоме, акцентовано, що гуманітарний простір є континуальним і в тілі та часопросторі культури об'єднує маркери минулого, сучасного й майбутнього, а також будь-які регіональні топоси та локуси України. Тому гуманітарна безпека потребує гуманітарної політики, орієнтованої на майбутнє, а отже, моніторинг наявного стану системи та екстраполяцію тенденцій розвитку на майбутнє, тобто прогностику. Освіта в цьому контексті може бути розглянута як критичний інститут у балансі державної й людської безпеки. Освітній сектор виконує одночасно функції формування громадянської стійкості, критичного мислення та соціальної капіталізації.

По-восьме, з'ясовано, що соціально-політичне прогнозування не лише розгортається в межах форм і семіотичних кодів суспільної та індивідуальної свідомості, але і може бути розглянуте як специфічна життєва форма екстра- й інтерполяції людського досвіду й динамічної системи знань, уявлень, поглядів і переконань у колективній уяві, громадській думці, індивідуальній і колективній свідомості. Значну роль при цьому відіграє відношення соціально-політичного прогнозування як формату соціально-політичної дії до усталених ідеологічних моделей і конструктів, що формують порядок денний соціально-політичної свідомості. Таким чином тлумачене прогнозування виходить далеко за межі формальної операції із залученням методів математичної статистики та моделювання і постає близьким до смислогенерації, конструктивною моделлю якої воно виступає.

По-дев'яте, визначено, що соціально-політичне прогнозування суголосне й залучене до утопічного мислення та футурологічного формату осмислення майбутнього саме тому, що безпека людини насамперед є філософемою та екзистенціалом, а вже потім дескриптивним конструктом чи поняттям: спершу феноменологічно переживається і лише потім осмислюється. Отже, прогностика щодо безпеки формується на екзистенційному рівні і прямо (потреби, прагнення, надії, пов'язані з безпекою як благом), і від противного (усвідомлення необхідності уникнути вже зажитих небезпек). Людиномірний характер утопічного мислення якраз і характеризує гуманітарний простір безпеки.

Десяте, окреслено прогностичний елемент утопічного мислення, який однаково задіяний як на рівні політичної теорії, так і на рівні політичної практики через посередництво ідеології, простору колективної уяви та механізмів соціальної комунікації. Сучасний стан геополітичної системи та політичних відносин дозволяє здійснювати прогностику за певними критеріями, наприклад, протистояння й зближення ідеологій (неолібералізм –

неоконсерватизм) або агональністю чи консенсусністю політичних взаємодій. Апеляція до людського фактору якраз і засвідчує головне вразливе місце методології прогнозування відповідно до гуманітаристики та простору гуманітарної безпеки. Існує певна критична межа стохастичних взаємодій, яка за умови її недотримання може нівелювати будь-які прогнози й припущення про гіпотетичні сценарії подій чи тенденцій розвитку соціально-політичної системи. Людиномірність політики дозволяє ставити під сумнів будь-яку політичну прогностику.

Наступне, акцентовано, що соціально-політичне прогнозування в умовах глобалізованих соціально-політичних взаємодій не має спиратися виключно на експертну думку окремо взятих корпоративних чи академічних спільнот або політичних еліт. Аби бути релевантним і репрезентативним, прогнозування має охоплювати гранично широку кількість уявлень та думок різних соціальних страт і спільнот.

Далі – наголошено, що соціальний інститут освіти формує простір і символічний ландшафт соціально-політичного прогнозування і місце в ньому уявлень про безпеку, а отже, і концептуалізацію цього феномену. Прогнозування розглянуто як діалектичну єдність, своєрідне зведення до конгруентності наявного стану системи та гіпотетично сконструйованого належного її стану, який передбачає певні тактику й стратегію соціально-політичної дії, інтенціонал індивідуальних та групових зусиль і діяльності, а також взаємодії, включає в себе як сутнісний розгляд бажаного належного стану системи як певної соціально-політичної конфігурації структур та агентів, так і сукупність відносин і зв'язків, що утворюються в процесі соціально-політичних взаємодій між ними.

Дисертаційна робота здобувача Синьогуба Ігоря Олександровича на тему «ФОРМУВАННЯ ГУМАНІТАРНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ ШЛЯХОМ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО ПРОГНОЗУВАННЯ В ОСВІТІ» пройшла перевірку на наявність текстових запозичень за допомогою ліцензованого програмного забезпечення Turnitin і має негативний висновок щодо наявності текстових запозичень. Про що свідчить довідка про проведену перевірку, надана вчасно для розгляду на фаховому семінарі. Комісія з аналізу відповідності нормам академічної доброчесності дисертації Синьогуба Ігоря Олександровича на тему «ФОРМУВАННЯ ГУМАНІТАРНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ ШЛЯХОМ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО ПРОГНОЗУВАННЯ В ОСВІТІ» у складі **Лисенка О.М.** – доцента кафедри філософських, політичних і психологічних студій, кандидата політичних наук, доцента та **Рилової О.Ю.** – доцента кафедри філософських, політичних і психологічних студій, доктора філософії звіт щодо ознайомлення та визнання результатів перевірки дисертаційної роботи Ігоря Синьогуба на тему «ФОРМУВАННЯ ГУМАНІТАРНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ ШЛЯХОМ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО ПРОГНОЗУВАННЯ В ОСВІТІ» щодо наявності текстових запозичень, які стосуються використання загальноновизнаних понять, положень та визначень та не поширюються на суть наукової новизни.

Варто зупинитися на наступному.

1. Актуальність теми дослідження.

Поняття гуманітарної безпеки зберігає свою актуальність у сферах соціальної та політичної теорії, а також у практиках соціально-політичного життя, починаючи з другої половини 1990-х років ХХ століття. Попри наявність розгалуженого поняттєвого апарату, розроблених типологічних і парадигмальних підходів, а також значного корпусу фахової літератури, це поняття й досі залишається концептуально нечітким. Його багатозначність зумовлена тим, що гуманітарна безпека часто інтерпретується довільно – залежно від політичних позицій, філософських орієнтацій або ідеологічної заангажованості дослідника.

Джерелом цієї невизначеності є недостатньо прозора транспозиція категорії безпеки з філософського виміру у соціально-політичний. Звідси – слабо артикульована кореляція між змістовим комплексом поняття безпеки як фундаментальної філософської категорії, що лежить в основі будь-якої дескрипції реальності та людського переживання світу, і його соціально-політичним розумінням як показника стану та інтенціоналу розвитку певної соціальної чи політичної системи. Іншими словами, не завжди простежується взаємозв'язок між онтологічним потенціалом поняття безпеки та його інструментальними застосуваннями.

З огляду на це, філософська проблематизація концепту безпеки видається надзвичайно актуальною та методологічно релевантною. Вона дає змогу чіткіше визначити взаємозв'язок між безпекою як універсальною філософською категорією та її конкретними, спеціалізованими тлумаченнями в окремих наукових і практичних контекстах.

Особливої уваги потребує освітній контекст осмислення безпеки – як у її філософському, так і в соціально-політичному вимірах. Співвіднесення цих аспектів із людською діяльністю загалом і соціальною чи політичною дією зокрема дозволяє розглядати поняття безпеки як інтегративний компонент соціально-політичної теорії та освітньої практики.

Варто підкреслити, що соціально-політичне прогнозування у будь-якій сфері людської активності є неможливим без чіткого визначення поняття безпеки – як ідеального стану, як цінності, як базової потреби, зорієнтованої на досягнення блага, а також як показника відкритості та стійкості соціальної системи. Відповідно, аналіз соціально-політичного прогнозування в освітній сфері поза безпековими контекстами втрачає наукову продуктивність, адже саме безпековий вимір визначає життєздатність таких соціальних інститутів, як освіта.

Особливого значення прогнозування набуває у сфері освіти, адже саме вона формує людський капітал, визначає систему ціннісних орієнтацій, забезпечує інтелектуальний потенціал суспільства та його здатність до конкурентного розвитку. У цьому контексті освітнє прогнозування виступає не просто допоміжною управлінською технологією, а ключовим інструментом соціального управління, структурним елементом гуманітарної та національної безпеки. Зниження якості освіти або орієнтація освітніх практик на чужі для національного розвитку цінності створює потенційні ризики для гуманітарної

безпеки, провокуючи соціальні конфлікти, культурну дезінтеграцію та ослаблення відчуття належності до національної спільноти.

Водночас стратегічною умовою ефективності цих процесів є формування стійких ціннісних орієнтацій громадян, які забезпечують громадянську єдність, соціальну згуртованість і відданість державним інтересам. У підсумку освітнє прогнозування постає своєрідним мостом між гуманітарною сферою та системою національної безпеки, поєднуючи духовно-культурні засади суспільства з його практичними потребами у стабільності, розвитку та обороноздатності.

У контексті соціального інституту освіти методи прогностики й футурології мають особливе значення, адже вони є водночас ефективними та необхідними інструментами розвитку освітньої системи. Водночас їхнє застосування потребує обережності та методологічної рефлексії, щоб уникнути спотворень і зловживань, зумовлених ідеологічною, культурною чи політичною упередженістю інтерпретацій.

2. Формулювання наукового завдання, нове розв'язання якого отримано в дисертації.

Мета дослідження – окреслення особливостей формування гуманітарної безпеки держави посередництвом соціально-політичного прогнозування в освіті.

Завдання дослідження:

- з'ясувати специфіку поняття гуманітарної безпеки та її змісту як соціокультурного феномену;
- розглянути стан концептуалізації поняття гуманітарної безпеки в сучасному філософському та соціально-політичному дискурсах;
- окреслити феномен соціально-політичного прогнозування в його взаємозв'язку формами суспільної свідомості та соціальним інститутом освіти;
- дослідити соціально-політичне прогнозування як корелят гуманітарної безпеки;
- експлікувати філософський зміст освітньої прогностики та інновацій в освіті;
- з'ясувати специфіку впровадження цифрових інновацій та інформаційних технологій в соціально-політичне прогнозування в освіті.

Об'єктом дослідження є гуманітарна безпека держави у контексті соціального інституту освіти.

Предмет дослідження – соціально-політичне прогнозування в освіті як інструмент і простір формування гуманітарної безпеки.

3. Наукові положення, розроблені особисто дисертантом, їхня новизна.

Наукова новизна отриманих результатів обумовлюється насамперед спробою здійснення філософського аналізу феномену соціально-політичного прогнозування в освіті як запоруки гуманітарної безпеки держави та ефективного функціонування безпекового простору на метатеоретичному, екзистенційному, феноменологічному, соціальному, політичному, дискурсивно-нарративному, культурному та ін. рівнях.

Уперше:

- запропоновано розглядати безпеку як онтологічний вимір людських потреб, що обумовлює онтологізуючу діяльність людини як її самоздійснення та самореалізацію;
- виокремлено поняття екзистенційної безпеки в епоху загроженості принципу антропоцентризму та гуманістичних моделей культури в сучасних суспільствах ризику, а також зв'язок екзистенційної та інформаційної безпеки;
- запропоновано розгляд прогнозування як діалектичної єдності своєрідного зведення до конгруентності наявного стану системи та гіпотетично сконструйованого належного її стану;
- концептуалізовано
- окреслено тезу про соціально-політичну прогностику як безпековий інструмент і водночас показник трансформації механізмів соціальної комунікації;
- запропоновано візію функцій соціально-політичного прогнозування, зумовлених онтологізацією поняття безпеки в межах концептуалізації гуманітарного простору: онтологізуючої, ідентичнісної, імагінативно-структуруючої;
- доведено, що соціально-політичне прогнозування може бути розглянуте як екзистенційно та феноменологічно зумовлений безпековий вибір світоглядної моделі, на основі якої можуть бути розгорнуті філософська картина світу, науковий образ світу, соціальні дискурси, наративи й міфи, ідеологія, експліковані символічні смисли культурного тезаурусу;
- доведено, що безпекові стратегії гуманітарного простору у ХХІ ст. природним чином пов'язують уявлення про безпеку з більш доступною спрощенню соціально-політичною сферою, ніж з міфологізованими уявленнями про науку. Соціально-політична прогностика може набувати ідеологізованої форми і при цьому наближатися до релігійного чи міфологічного наративу значно більшою мірою, ніж до наукового дискурсу;
- обґрунтовано, що раціональні форми осмислення безпеки як філософемі є недостатніми, а соціально-політичне прогнозування, пов'язане з гуманітарним безпековим простором, акцентує дескриптивні модуси людської взаємодії та соціально-політичної поведінки;
- запропоновано диференціацію соціальної прогностики в освіті на екзистенційному та феноменологічному (онтологізуючий потенціал) рівнях і прогностики як управлінського й політичного інструменту (футурологічний потенціал);
- розглянуто освітню прогностику як конструктивне переконфігурування соціальної реальності, яке функціонує за моделлю самовтілюваного пророцтва;
- запропоновано розглянути феномен безпеки як корелят сукупності наративів соціальної прогностики;

- *акцентовано* антропоцентричну природу безпекового простору, який, вказуючи на власні межі, інтенціонально скерований на збереження й підтримку насамперед людських цінностей, а не формалізованих результатах, які є проміжною ланкою між реальністю та її дескрипцією;
- *запропоновано* метатеоретичний підхід до осмислення розвитку освіти, який репрезентується в освітній прогностиці;
- *запропоновано* розширення схеми міжсуб'єктної та суб'єктно-об'єктної комунікації в соціальному просторі за рахунок включення в неї віртуального суб'єкта чи комуніканта;
- *запропоновано* доповнити принципи окреслення сфери гуманітарної безпеки наступними: принцип когнітивної відповідності; принцип феноменологічної закріпленості, принцип екзистенційного привласнення.

Набуло подальшого розвитку:

- розуміння неможливості повної реконцептуалізації та рекатегоризації поняття безпеки в контексті узгодження індивідуального й суспільного в соціальному просторі;
- інтерпретація грецької категорії безпека (ἀσφάλεια) як узгодження законів і державного устрою з індивідуальним прагненням до справедливості як блага;
- розуміння деформацій в сучасних інтерпретаціях поняття безпеки, пов'язаних з послабленням людської автономності, віртуалізацією соціальних зв'язків, що може призводити до переживання безпеки як уніфікованості, конформності й автоматичності;
- розуміння залежності інтерпретацій гуманітарної безпеки від віртуалізації рецепції та цифровізації модусів взаємодії та прийняття соціальної реальності;
- тлумачення звуження індивідуальної та групової ідентичності як ідеологічно зумовленого посередництвом цифровізації соціальної комунікації та культури;
- теза про іманентність мисленневих структур і операцій прогнозування для когнітивних механізмів людської свідомості, які формують її самопозиціонування щодо реальності;
- уявлення про освітню прогностику як частину соціальної комеморації та наративно-символічного конструювання образу майбутнього;
- припущення про розмивання меж інституціоналізації освіти та набуття нею ознак універсальності, характерної для концептуальних проєктів безперервної освіти й освіти дорослих;
- розуміння негативних наслідків політизації прогностики в освіті та інструменталізації всього соціального інституту освіти.

Уточнено:

- поняття гуманітарної безпеки в оперті на філософську категорію безпеки та засадничих цінностей, спільних для всього людства на рівнях розуміння й оцінювання;
- тезу про залежність національної стратегії гуманітарної безпеки від рівня трансформацій соціального інституту освіти. Освіта й цифрова

компетентність постають ключовими точками впливу на суспільство: їхня інструменталізація посилює антитетичність системної та гуманітарної безпеки, а інновації та інвестування в них онтологізують безпеку та мінімізують цю антитетичність;

- уявлення про те, що колективна уява та громадська опінія не надаються до кваліметрії та достеменного вивчення методами описової чи математичної соціології. Тому важливо насамперед не те, яким чином ми будемо свої уявлення про майбутнє у соціально-політичній сфері, а те, що це конструювання впливає на наявний стан осмисленості й обумовленості індивідуальних і групових соціально-політичних дій;
- уявлення про те, що соціальний інститут освіти формує простір і символічний ландшафт соціально-політичного прогнозування і місце в ньому уявлень про безпеку, а отже, і концептуалізацію цього феномену;
- уявлення про те, що ідеологічні конструкти в сучасному освітньому прогнозуванні можуть функціонувати як відкриті символічні ряди, які є тригерами реагування й соціально-політичних дій.

4. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються.

Наукові положення, висновки і рекомендації обґрунтовано достатньою мірою. Дисертація містить вступ, три розділи основної частини з двома підрозділами в кожному, висновки до розділів, загальні висновки, список використаних джерел. Кількість позицій у списку використаної літератури – 221 (22 сторінки), з яких 81 латиницею та 143 кирилицею. Основний зміст роботи викладено на 224 сторінках, що відповідає Стандарту освіти освітньо-наукового рівня доктор філософії та вимогам освітньої програми Політична філософія.

5. Рівень теоретичної підготовки здобувача, його особистий внесок у розв'язання конкретного наукового завдання. Рівень обізнаності здобувача з результатами наукових досліджень інших учених.

За висновком фахового семінару – дисертація є результатом самостійної дослідницької роботи, в якій висвітлено власні ідеї та розробки автора. Автор є максимально обізнаним із українськими дослідженнями в царині розуміння безпекового дискурсу, проявів, рівнів та розуміння безпеки. Посилається в роботі як на теоретичні дослідження, так і на емпіричні.

6. Наукове та практичне (за наявності) значення роботи.

Використані в роботі підходи та одержані за їх допомогою дослідницькі результати розширюють теоретичну площину політичної та соціальної філософії, філософської антропології, політології, соціології, теорії управління, філософії інформації, соціальної психології та інших суміжних гуманітарних, соціальних і поведінкових наук щодо інтерпретації гуманітарної безпеки. Розгляд проблематики освітньої прогностики дозволив поглибити розуміння цього феномену в контексті сучасної соціальної динаміки, а також гуманітарної безпеки держави. Матеріали дисертації можуть бути використані в процесі розробки програм фахових і спеціальних дисциплін для студентів різних спеціальностей закладів вищої, передвищої освіти, а також у подальших

наукових розвідках щодо змісту та напрямів реформування соціального інституту освіти в Україні як запоруки її гуманітарної безпеки.

7. Використання результатів роботи.

Основний зміст наведених у дослідженні положень може бути використаний у дослідницьких роботах, також результати дослідження можна використовувати в процесі розробки програм фахових і спеціальних дисциплін для студентів різних спеціальностей закладів вищої, передвищої освіти, а також у подальших наукових розвідках щодо проблематики свободи безпеки.

8. Повнота викладу матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок здобувача в публікації, виконані в співавторстві (у разі використання в дисертації спільних із співавторами ідей). Вказуються результати перевірки тексту дисертації/монографії з використанням однієї з антиплагіатних систем, запропонованих в Університеті, на наявність/відсутність текстових запозичень без належного посилання на джерело (плагіат) та робиться висновок про відповідність дисертації/монографії принципам академічної доброчесності.

Статті в закордонних виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus

1. Grygor, O., Krysiuk, Y., Boyko, A., Zubov, V., & Sinegub, I. Correlation between Philosophy and Theory of State and Law. *Studies of Applied Economics*. 2021. Vol. 39(5). <https://doi.org/10.25115/eea.v39i5.4797> (Scopus).

Статті в наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України:

2. Синьогуб І. Соціально-політичне прогнозування як інструмент формування гуманітарних стратегій в умовах нестабільності. *Вісник НЮУ імені Ярослава Мудрого. Серія : Філософія, філософія права, політологія, соціологія*. 2024. № 1(60). С. 144–155.

3. Синьогуб І. Роль імплементації гуманітарних цілей у соціально-політичних стратегіях для підвищення безпеки держави. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2023. Вип. 50. С. 197–203.

4. Синьогуб І. Роль міжнародних неурядових організацій та громадянського суспільства у забезпечення гуманітарної безпеки : стратегії та виклики. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2024. Вип. 57. С. 34–40.

9. Апробація матеріалів дисертації.

1. Синьогуб І. О. Безпека як цінність. *Юність науки – 2023: соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства* : збірник тез доповідей XIII Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених (м. Чернігів, 26-27 квітня 2023 р.). – Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2023. С. 524–525.

2. Синьогуб І. Гуманітарний фактор національної безпеки. *Соціальні та гуманітарні технології: філософсько-освітній аспект* : Матеріали ІХ Всеукраїнської науково-теоретичної конференції (23-24 берез. 2023 р., м. Черкаси) [Електронний ресурс] / упоряд. О. І. Астапова-Вязьміна; відп. ред. проф. А. І. Бойко. М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. – Черкаси : ЧДТУ, 2023. С. 97–99.

3. Синьогуб І. Філософські основи розуміння безпеки. *Соціальні та гуманітарні технології: філософсько-освітній аспект* : Матеріали VIII Всеукраїнської науково-теоретичної конференції (19 травня 2022 року, м. Черкаси) [Електронний ресурс] / упоряд. і відп. ред. проф. А. І. Бойко. – Черкаси : ЧДТУ, 2022. С. 31–32.

4. Синьогуб І. Синергетичне бачення національної безпеки. *Соціальні та гуманітарні технології: філософсько-освітній аспект* : Матеріали VII науково-практичної конференції (24-25 березня 2021 року, м. Черкаси) / упор. Т. О. Дроздова. – Черкаси : ФОП Гордієнко Є.І., 2021. С.19–21.

10. Оцінка мови та стилю дисертації (крім філологічних спеціальностей).

Структура дисертації, мова та стиль викладення відповідають вимогам, щодо оформлення дисертацій доктора філософії. Наукова термінологія роботи є загально визнаною. Дисертант володіє понятійним та категоріальним апаратом галузі – Гуманітарні науки.

11. Відповідність змісту дисертації освітньо-науковій програмі, з якої вона подається до захисту.

Зміст дисертації повністю відповідає спеціальності 033 Філософія освітньо-наукової програми «Політична філософія».

12. Рекомендація дисертації до захисту.

В цілому дисертація є закінченою науковою працею, що відповідає вимогам спеціальності 033 – Філософія.

Дисертація є результатом самостійної дослідницької роботи, в якій висвітлено власні ідеї та розробки автора. Враховуючи рівень наукових досліджень, актуальність та наукову новизну роботи, учасники фахового семінару одногосно ухвалили рішення затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Ігоря Олександровича Синьогуба на тему «**ФОРМУВАННЯ ГУМАНІТАРНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ ШЛЯХОМ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО ПРОГНОЗУВАННЯ В ОСВІТІ**» для здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 033 – Філософія, галузі знань 03 – Гуманітарні науки та рекомендувати до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді Черкаського державного технологічного університету для здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 033 – Філософія, галузі знань 03 – Гуманітарні науки.

У голосуванні брали участь 13 осіб.

Результати голосування:

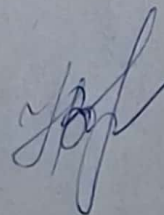
«ЗА» – 13.

«ПРОТИ» – немає.

«УТРИМАЛИСЬ» – немає.

Головуюча:

Декан факультету гуманітарних технологій
Черкаського державного
технологічного університету,
доктор педагогічних наук, професор

Наталія МАХИНЯ